

Onze populatie
Kindcentrum Antares staat in de Tilburgse wijk Wandelbos. Onze school telt momenteel 273 kinderen en twee peutergroepen in de kinderopvang. In het verslag van de NRO (2024) zijn verschillende gegevens van onze schoolpopulatie uiteen gezet waarmee wij onze populatie verder kunnen definiëren. De data uit dit verslag zijn veelal gebaseerd op aantallen uit schooljaar 2022-2023. Zichtbaar is dat onze populatie sindsdien steeds homogener wordt. Hierdoor is onze verwachting dat de daadwerkelijke percentages hoger zijn in het huidige schooljaar. In onderstaande tabel zijn de meest kenmerkende data van onze schoolpopulatie uiteengezet.

	Landelijk gemiddelde	Kindcentrum Antares
Kinderen met een niet westerse migratie-achtergrond	19%	75%
Kinderen uit gezinnen met een relatief laag inkomen	20%	64%
Kinderen die afkomstig zijn uit een eenoudergezin	17%	35%
Kinderen met onderwijsachterstanden	15%	69%

Naast de data vanuit de NRO zijn wij ervan op de hoogte dat onze school momenteel op de 17e plaats genoteerd staat op de landelijke lijst v.w.b. hoogste achterstandsscore. Deze combinatie van data en de actuele schoolweging van 38,23 laten ons weten dat onze kinderen meer dan landelijk gemiddeld te maken hebben met belemmerende factoren.

89,5% van onze kinderen is woonachtig in de directe omgeving van ons kindcentrum. In deze directe omgeving is de gemiddelde woningwaarde €232.000,-. Van het totaal aantal woningen in de wijk wordt 93% verhuurd door huurcoöperaties. De woningen zijn grotendeels gebouwd in de periode van 1950 tot 1970. Uit het RIGO onderzoek (2021) blijkt dat de bewoners van de wijk minder tevreden zijn over hun wijk dan gemiddeld in Tilburg. Zij geven de kwaliteit en uitstraling van de woningen een nipte voldoende. Daarnaast geven zij aan dat de betrokkenheid van de bewoners lager is en dat zij meer overlast ervaren van anderen. Bewoners in de wijk ervaren daarnaast in meer of mindere mate een gevoel van onveiligheid. De veiligheid in de Kruidenbuurt scoort zowel overdag als 's avonds lager dan gemiddeld in Tilburg.

Bovenstaande harde data zijn een beknopte uiteenzetting van de meetbare populatiekenmerken. Voelbaar is dat de verschillende culturele achtergronden ons kindcentrum binnen komen. Naast alle positieve culturele invloeden vanuit deze diversiteit, zien wij dat de mondiale spanningen impact hebben op het welbevinden van onze kinderen. De kinderen willen graag begrijpen wat er om hen heen gebeurt en stellen hierover vragen aan onze professionals. Daarnaast is zichtbaar dat thema's als seksuele ontwikkeling en geaardheid gevoelig liggen bij zowel ouders als kinderen.

Kwaliteitskaart Burgerschap

De krachten van onze populatie

Democratische oefenplaats

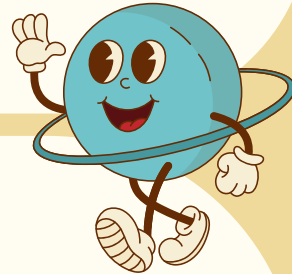
Onze kinderen hebben vanuit intrinsieke motivatie aandacht voor mondiale vraagstukken. Vanwege de verschillende culturele achtergronden begrijpen zij beter wat de gevolgen zijn van spanningen tussen verschillende landen en populaties. Daarnaast groeien de kinderen op in een cultureel diverse omgeving waardoor zij vanuit nature meer kennis hebben van verschillende religies en stromingen.

Samenleven in een democratische rechtsstaat

Verschiedende kinderen op ons kindcentrum hebben in hun leven ervaren wat racisme en discriminatie in de praktijk betekent. Om deze reden voelen de kinderen een grote urgentie om op een eerlijke en gelijkwaardige manier met elkaar om te gaan. Respect, rechtvaardigheid en begrip voor de situatie van de ander zijn hierin belangrijk voor hen. Door het grote aantal kinderen met een migratie-achtergrond nemen de kinderen ervaringen met verschillende politieke bestuursvormen mee het kindcentrum in. Zichtbaar is dat hierdoor ook de normen en waarden in opvoeding van de kinderen verschillen van elkaar. Het gesprek hierover komt daardoor op een natuurlijke wijze tot stand. Dit biedt voor ons als professional een mooi startpunt om het gesprek aan te gaan over vormen van inspraak en besluitvorming.

Vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid

Kinderen hebben een groot verantwoordelijkheidsgevoel voor de wereld om zich heen en zorgen voor hun omgeving. Ze staan stevig met beide voeten op de grond. Ze zijn dankbaar voor hetgeen wat ze krijgen en wat wij hen als school bieden. Als de volwassene bekend is voor de kinderen is er een eerlijkheid, openheid en kwetsbaarheid waarin de hulpvraag gesteld kan worden. De gezinnen hebben groot vertrouwen in het kindcentrum. Wanneer we de kinderen betrekken bij bijvoorbeeld gesprekken op gemeentelijk niveau of het openen van het groene schoolplein, voelen zij zich mede-eigenaar. De kinderen zijn hierdoor intrinsiek gemotiveerd om het groene plein en de omgeving schoon te houden. Ook zijn zij in staat om duidelijk te verwoorden waar ze tegenaan lopen tegen bijvoorbeeld de burgemeester.

De uitdagingen voor onze populatie

Democratische oefenplaats

De kinderen van ons kindcentrum groeien op in een situatie waarin veiligheid niet altijd vanzelfsprekend is. De taal die gesproken wordt op straat, thuis en op school zijn verschillend van elkaar. Er wordt van de kinderen verwacht dat zij kunnen switchen tussen deze verschillende culturen. Om deze reden is een veilige, voorspelbare schoolomgeving voor de kinderen van groot belang. Doordat de democratische cultuur niet vanzelfsprekend is voor alle kinderen, is het voor de kinderen op ons kindcentrum van belang om dit concept goed te duiden en hen ruimte te bieden om zich deze cultuur eigen te maken.

Samenleven in een democratische rechtsstaat

De meerderheid van de kinderen op ons kindcentrum is religieus ingesteld. Zichtbaar is dat sommige geloofsovertuigingen een andere zienswijze hanteren dan de Nederlandse grondwet wanneer het gaat om diversiteit. De kinderen krijgen hierdoor vanuit de thuiscultuur op dit thema in sommige gevallen andere normen en waarden mee dan hetgeen aangeboden wordt in de schoolcultuur. Voor de kinderen vraagt dit om een flexibele houding en begrip voor verschillende zienswijze. Hierin hebben de kinderen behoefte aan heldere uitleg en ruimte om vragen te stellen zodat zij zich op passende wijze kunnen verhouden tot de Nederlandse grondwet. Zichtbaar is dat deze open gesprekken niet altijd vanzelfsprekend zijn voor de kinderen. Wanneer wij de kinderen onderwijzen in de Nederlandse zienswijze op goed burgerschap is het daarom van belang dat wij hierin de ruimte bieden voor een open gesprek.

Vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid

Zichtbaar is dat mondiale spanningen en vraagstukken met regelmaat vragen opleveren voor de kinderen op ons kindcentrum. Door de grote culturele diversiteit van onze populatie is zichtbaar dat deze vragen soms kunnen leiden tot spanningen tussen de kinderen en gezinnen onderling. Voor de kinderen en gezinnen is er de behoefte om hierover met de professionals in gesprek te gaan zodat de rust en veiligheid in en rond het kindcentrum gewaarborgd kan worden. De kinderen zijn zich erg bewust van hun eigen culturele achtergrond. Door deze duidelijke profilering merken wij dat het soms lastig is voor de kinderen om zich te verdiepen in andere persoonlijke idealen en opvattingen. Merkbaar is dat de kinderen minder respect tonen voor onbekenden. Voor samenwerkingspartners is het om die reden uitdagender om zelfstandig te opereren binnen ons kindcentrum. In de realisatie van onze droom (van 7 tot 7) is het van belang om hier rekening mee te houden.

Kwaliteitskaart Burgerschap

Visie op burgerschap

Met respect en hart voor diversiteit biedt Antares kinderen optimale mogelijkheden om zich te ontwikkelen en hun eigen plaats te vinden in de samenleving. Wij geven ieder kind, elke dag opnieuw, de kans om een stralende ster te zijn. We stellen onszelf als doel dat iedereen zich fijn voelt op kindcentrum Antares.

We zien het als onze taak om de kinderen een open mindset mee te geven waardoor zij op een respectvolle manier omgaan met diversiteit in alle vormen: godsdienst, geaardheid, handicap, afkomst, politieke voorkeur, gender en culturele achtergrond.

We bieden alle kinderen een warm bad waarin kinderen de veiligheid van onze schoolomgeving mogen ervaren met als doel om vanuit hier het optimale uit zichzelf te halen. Om deze reden bouwen wij aan onze droom om aanbod te verzorgen van 7 uur 's morgens tot 7 uur 's avonds in een bureaucratievrij kindcentrum.

Aan het einde van groep 8..

Kan ik omgaan met tegenslagen & teleurstellingen

Accepteer ik de ander

Ben ik behulpzaam naar anderen

Los ik mijn problemen op door erover te praten

Accepteer ik de ander

Behandel ik iedereen gelijk

Weet ik dat verschillen tussen mensen goed zijn

Draag ik zorg voor mijn omgeving & een gezond milieu

Visie kindcentrum Antares

In gezamenlijkheid hebben wij als onderwijsteam onze visiezinnen opgesteld. In kalenderjaar 2027 zal deze visie herzien worden vanwege het nieuwe koersplan waarin wij een nog nauwere samenwerking met de kinderopvang zullen oppakken.

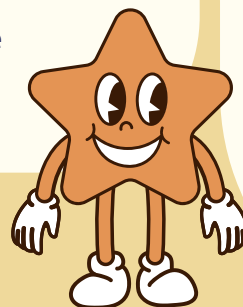
-Wij zijn samen verantwoordelijk voor ontwikkeling

-Wij bieden een optimale basis

-Iedereen voelt zich fijn op Antares

-Wij bouwen samen aan een doorgaande lijn

-Kinderen leren hun eigen krachten ontdekken voor nu en de toekomst.

Ons aanvullende aanbod

1. Democratische oefenplaats – Kerndoel 19

- Wij zijn een Kanjerschool, waar kanjertaal zorgt voor een veilige en voorspelbare omgeving.
- Onze leerlingenraad denkt mee over schoolbrede keuzes.
- We bieden in samenwerking met een kunstenaar een rijke, thematische leeromgeving
- We leren kinderen al vanaf 2 jaar om zelf keuzes te maken.
- Schoolbreed besteden we aandacht aan Lentekriebels en Paarse Vrijdag (vanaf groep 6 worden jongens en meisjes gescheiden om een veilige gespreksomgeving te creëren).
- We stellen klassenregels samen met de kinderen op tijdens de gouden weken.
- Middels JEF (Jeugd Educatie Fonds) maken wij het mogelijk dat alle kinderen kunnen participeren.
- Iedere groep volgt minimaal twee keer per schooljaar educatieve workshops, gastlessen of excursies aansluitend bij het thema.
- We verbreden de horizon voor onze kinderen door nauwe samenwerkingen met partners zoals Ontdekstation013, Natuur om de hoek en van Pet naar pret.

2. Samenleven in een democratische rechtsstaat – Kerndoel 20

- In de onderbouw werken we met herkenbare materialen uit de thuissituatie.
- Ieder Blink-thema sluiten we af met een presentatie aan ouders.
- We werken nauw samen met partners uit onze wijk om het vangnet in de wijk te versterken. Hierbij kun je denken aan samenwerkingen met Broodje Aap en R-Newt.
- We besteden actief aandacht aan de verschillen tussen mensen.
- We besteden actief aandacht aan mediawijsheid om kinderen te leren een eigen mening te vormen. Hierbij besteden we aandacht aan de bron van informatie die zij verkrijgen. Wat is de waarde van nieuws verkregen vanuit sociale media, Nederlandse nieuwszenders of nieuwszenders uit andere landen?
- In de ouderkamer bieden we de ruimte voor gesprek en geven we voorlichting over opvoedthema's in samenwerking met partners uit de omgeving met als doel om de opvoeders te versterken.
- De ouderraad wordt actief betrokken bij het organiseren van schoolactiviteiten.
- Al vanaf 2 jaar worden kinderen betrokken als hulpje in de groep.
- We zoeken actief naar de verbinding in de wijk door bijvoorbeeld kerstkaarten te maken voor de ouderen in het verzorgingstehuis en uitnodigingen in de wijk te verspreiden voor activiteiten als Antaresdag.

3. Vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid - Kerndoel 21

- Bij de peuters werken we vanuit Startblokken op kindgerichte wijze aan maatschappelijke thema's.
- We bespreken ongewenst gedrag en thema's als discriminatie.
- Tijdens de gym is er specifieke aandacht voor het samen spelen, omgaan met winnen en verliezen en het verleggen van grenzen.
- We bieden groot aantal gevarieerde (NSA-)activiteiten aan zodat kinderen hun talenten kunnen ontdekken en zij langer van de veilige schoolse omgeving kunnen profiteren. Te denken valt aan projecten zoals Spraakwater, posters over veiligheid en het meeschrijven aan de nieuwsflits.
- Kinderen met extra ondersteuningsbehoeften zijn in beeld bij de kwaliteitscoördinator en krijgen waar nodig maatwerk aangeboden. Hierbij valt te denken aan Playing for Success, SMW, Petje Af en het BOT.

Onze ambities

Democratische oefenplaats

-We onderzoeken mogelijkheden om de leerlingenraad meer diepgang te geven en een groter bereik te geven door 1) meer kinderen deel te laten nemen aan de leerlingenraad, 2) vaker bijeenkomsten te organiseren voor de leerlingenraad, 3) verkiezingen te organiseren om de leerlingenraad te formeren, 4) de leerlingenraad te betrekken bij het organiseren van activiteiten en 5) maatschappelijke onderwerpen te bespreken

-We onderzoeken de mogelijkheden om de Kanjertaal ook toe te passen in onze kinderopvang.

-We onderzoeken mogelijkheden om ouders intensiever mee te nemen in het gedachtegoed van de Kanjermethodiek.

Samenleving in een democratische rechtsstaat

-We onderzoeken mogelijkheden om in groep 6 t/m 8 meer aandacht te besteden aan artikel 1 uit de Nederlandse grondwet: *'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan'*. Aansluitend zien we kansen om de grondwetvlag in te zetten in de bovenbouw → www.grondwetopdebasisschool.nl

-We betrekken de politiek actief bij ons onderwijsaanbod. We kijken hierbij naar mogelijkheden als 1) het bezoeken van de gemeenteraad, 2) het stembureau in de MFA bezoeken (samen met ouders), 3) het implementeren van lesprogramma's en bijbehorende excursies rondom democratie (Prodemos).

-In NSA-tijd verkennen we mogelijkheden om meer activiteiten te organiseren die de verschillende doelgroepen in de wijk met elkaar in verbinden.

-We betrekken ouders vaker als professional over hun eigen kind.

-We combineren leeftijdsgroepen tijdens activiteiten om elkaar te versterken

Vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid

-We gaan op zoek naar manieren om de kinderen beter voor te bereiden op het leven buiten Tilburg West. Nu is onze invloed zichtbaar binnen het KC en in de wijk. We streven naar een groter bereik en verkennen mogelijkheden om dit te realiseren.

-We integreren spreken en het schrijven van betogen structureler in ons onderwijs.

-We creëren een structurele plek voor Rots en Watertraining in ons aanbod.

-We zoeken naar partners waar kinderen vrijwilligerswerk kunnen doen of stage kunnen lopen om anderen of de omgeving te helpen.

-In samenwerking met Broodje Aap maken kinderen uit groep 6 t/m 8 wekelijks soep voor alle kinderen binnen het Kindcentrum.

Kwaliteitskaart Burgerschap

Onze schoolcultuur

Afspraken vanuit Kanjer:

- We vertrouwen elkaar
- We helpen elkaar
- We werken samen
- We hebben plezier
- We doen mee

Algemene schoolafspraken

Naast de afspraken van de kanjertraining hebben we ook een aantal specifieke kindcentrumafspraken om zorg te dragen voor een veilige omgeving:

- We gaan op een goede en zuinige manier om met de materialen in het Kindcentrum.
- Als de zoemer gaat, gaan we op een rustige manier naar binnen.
- Ouders mogen tijdens de inlooptijd mee naar binnen.
- Bij de gymles dragen we gymkleding. Sieraden, petjes en dergelijke doen we af. Indien wenselijk is een sporthijab toegestaan tijdens de gymles.

Afspraken die gelden op de schoolpleinen:

- Op de schoolpleinen blijven we binnen de hekken, op het veld binnen de paden.
- Spelletjes met ballen zijn toegestaan binnen de voetbalring.
- Voor de pauze begint, mag je naar het toilet. We maken gebruik van het toilet van de eigen klas.
- De pleinwacht is er voor het oplossen van problemen.
- Aan het einde van de pauze ga je zelf naar je klas.

Klassenafspraken:

- Elke klas heeft een klassenmap. Daarin staan gedragsafspraken beschreven conform de kanjermethode. Deze afspraken zijn schoolbreed hetzelfde.
- Daarnaast kunnen er binnen elke klas nog andere afspraken gelden. De leerkracht neemt deze afspraken aan het begin van het schooljaar met de kinderen door en maakt deze zichtbaar.

Gouden en zilveren weken

Tijdens de Gouden en zilveren weken (eerste tien weken van het nieuwe schooljaar) worden de schoolnormen, groepsnormen en afspraken opgesteld. Deze afspraken worden in samenwerking met de kinderen gemaakt. Kindcentrum Antares is een Kanjerschool. Om deze reden vormen de kanjerregels het fundament voor een veilig schoolklimaat. De oplossingsgerichte aanpak maakt het mogelijk om samen met de kinderen in dialoog tot oplossingen te komen. De inzet van de juiste “Kanjerpotten” is de basishouding die hierbij door iedereen binnen het kindcentrum gehanteerd wordt. Waar een kind in groep 1 leert welk dier bij welk gedrag hoort, leert een kind in groep 8 hoe de dynamiek tussen die gedragingen werkt en hoe hij/zij zelfstandig de regie houdt over het eigen gedrag.

Zichtbaarheid

De Kanjerregels en afspraken zijn overal zichtbaar in de school in de vorm van posters. De petten zijn zichtbaar in de klassen en de kanjerdieren zijn aanwezig in de onderbouw. Aanvullende Kanjermaterialen hebben een vaste, zichtbare plaats in de klas zodat ze op elk moment ingezet kunnen worden. Denk hierbij aan posters en educatief materiaal. Daarnaast beschrijven wij de aanpak vanuit Kanjer in de schoolgids, op de website en in de ouderkamer. Stagiaires en overblijfouders ontvangen uitleg over de werkwijze van hun contactpersoon.

Ons curriculum

Het burgerschapsonderwijs op Kindcentrum Antares wordt gebaseerd op de kerndoelen van het SLO (2026) :

Kerndoel 19 - De school geeft vorm aan de democratische oefenplaats

Kerndoel 20 - De leerling leert over samenleven in een democratische rechtsstaat

Kerndoel 21 - De leerling doet ervaringen op met democratische en maatschappelijke betrokkenheid

Daarnaast richten we ons burgerschapsonderwijs zo in dat de schoolspecifieke ambities opgepakt worden.

Zowel voor de schoolspecifieke ambities als de kerndoelen beschrijven wij in dit curriculum de concrete vertaling per leerjaar. Deze concretisering vormt de doorgaande lijn burgerschap voor ons kindcentrum.

Onze methodieken

Om ons burgerschapsonderwijs vorm te geven, maken wij gebruik van onderstaande methodieken:

Peuters - startblokken

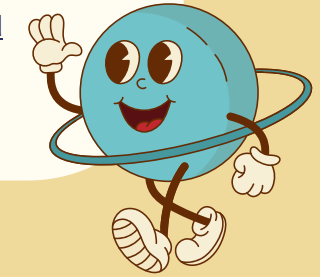
Groep 1 t/m 8 en Taalgroep - Kanjermethodiek

1 en 2 - Kleuteruniversiteit

3 t/m 8 - Blink, De Dag Vandaag, Jeugdjournaal

7 t/m 8 - Dramataal

Groep 4 t/m 8 - Blink Wereld geïntegreerd

Monitoring

Resultaten worden gemonitord met het digitale Kanjer Volg- en Adviesstelsel (KanVAS) voor groep 3 t/m 8. Dit stelsel bestaat onder andere uit een sociogram, een leerlingvragenlijst, een docentvragenlijst en een breed scala aan pedagogische adviezen. De leerlingvragenlijst is goedgekeurd door de COTAN en wordt eveneens gebruikt om de sociale opbrengsten aan de onderwijsinspectie te verantwoorden in onze tweejaarlijkse kindcentrumanalyses. De resultaten van groep 1/2 monitoren onze leerkrachten middels Mijn Kleutergroep.

Als kindcentrum monitoren we op deze manier de veiligheid, het schoolklimaat en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. Dat gebeurt cyclisch:

- Op groepsniveau vindt drie keer per jaar een groepsbespreking plaats a.d.h.v. de resultaten. De specifieke ondersteuning die geboden wordt in de groep is opgenomen in het groepsplan/individueel plan.
- De directie voert regelmatig groepsbezoeken uit en sluit aan bij de groepsbesprekingen om het pedagogisch klimaat en burgerschap op te monitoren.
- Twee keer per jaar worden de sociale data geanalyseerd. Deze analyses worden besproken in het opbrengstengesprek met het bestuur.
- Het kindcentrum beschikt over een vertrouwenscontactpersoon en een coördinator sociale veiligheid. De vertrouwenscontactpersoon komt 2 keer per jaar langs de groepen om zichzelf voor te stellen en uit te leggen wat haar taak is. De coördinator sociale veiligheid monitort en borgt zaken rondom veiligheid binnen het kindcentrum. Tijdens de startvergadering wordt het team meegenomen in zaken die gerelateerd zijn aan sociale veiligheid binnen het kindcentrum.
- Het kindcentrum beschikt over een kwaliteitscoördinator die zorg draagt voor de leerlingenzorg binnen het kindcentrum. Maandelijks voert de kwaliteitscoördinator leerlingbesprekingen met de leerkrachten over de ondersteuning van de kinderen.
- Het kindcentrum beschikt over een coördinator lichamelijke ontwikkeling & relaties. Zij legt contacten met de GGD en de ouderkamer, monitort en borgt het kindcentrumbreed aanbod van relationele en lichamelijke vorming.
- Het kindcentrum beschikt over een Kanjercoördinator welke toeziet op het juist toepassen van de richtlijnen van de Kanjermethodiek.

Acties vanuit de M-analyse 2026:

Uit de midden-analyse is naar voren gekomen dat het van belang is om het scholingstraject m.b.t. Kanjer voort te zetten met als doel om de Kanjertaal te versterken. Daarnaast zien we dat het wenselijk is om steeds meer vanuit preventief oogpunt te werken aan groepsvorming t.b.v. de sociale veiligheid. Om deze reden wordt de Kanjercoördinator in specifieke groepen nauw betrokken om wekelijks de lessen vorm te geven. Voor de ondersteuning van specifieke kinderen op sociaal-emotioneel gebied worden plannen van aanpak opgesteld en kijken we naar mogelijkheden om kinderen in verschillende leeromgevingen te laten werken. Voor de coördinatie van de organisatie en taken op het gebied van burgerschap en sociale veiligheid wordt de vertrouwensdriehoek (coördinator sociale veiligheid, vertrouwenspersoon, Kanjercoördinator) doorontwikkeld.

Curriculum Burgerschap – kerndoel 19 (democratische oefenplaats)

Leerjaar 1–2

Wat?	Hoe?
Kinderen leren in opbouw: -actief te luisteren naar een ander -dat een gesprek verschillende luister -en spreekdoelen heeft. -reflecteren op eigen bijdrage in het gesprek. -anderen te stimuleren en helpen om zich aan de groepsregels te houden. -gesprekken voeren, handelen naar gespreksregels en rekening houden met het gespreksdoel. -onderbouwd antwoord te geven op een vraag en leren door te vragen om ergens meer over te weten te komen.	Kleuteruniversiteit thema's: Op wereldreis, Kriebelbeestjes, Grote uitvindingen, Bouwen met Sam, Sint, De astronaut, Dinosaurussen en Pasen/Lente.
-Kinderen ervaren veiligheid en ontwikkelen vertrouwen (door deelname aan eenvoudige, fysieke vertrouwensoefeningen). -Kinderen leren de groepsregels te volgen. -Kinderen leren hoe je op een nette manier vraagt of je mee mag doen.	Kanjer/Gouden en zilveren weken Knieboek Max en het dorpje Kleine kanjerverhaaltjes

Leerjaar 3–4

Wat?	Hoe?
Er wordt gewerkt aan een positieve groepsvorming d.m.v. de doelstellingen: -Ik ben verantwoordelijk voor mijn gedrag → kinderen leren dat negatief/clownesk gedrag stopt als je het geen aandacht geeft middels het spel 'motor en de benzinepomp'. -Ik luister naar anderen -Ik los kleine conflicten op → kinderen leren concreet te zeggen 'ik vind dit niet fijn. Wil je ermee stoppen?' zonder meteen boos te worden of fysiek te reageren. -Ik durf voor mezelf op te komen Vanaf groep 4 verschuiven de doelen van 'spelen in de groep' naar 'werken in de groep' en wordt bewuster omgegaan met de sfeer in de klas.	Kanjer/Gouden en zilveren weken Groep 3; Knieboek Max en de Vogel. Vanaf groep 4 wordt naast het knieboek ook gewerkt met een werkboek en digibordplaten. Daarnaast wordt het digibordmateriaal startweek en week tegen pesten gebruikt.

Curriculum Burgerschap – kerndoel 19 (democratische oefenplaats)

Leerjaar 5–6

Wat?	Hoe?
Er wordt gewerkt aan een positief groepsklimaat d.m.v. de doelstellingen: -Ik kan feedback geven en ontvangen → kinderen leren om op een respectvolle manier feedback te geven aan klasgenoten over hun gedrag en dit ook van anderen te ontvangen. -Ik houd rekening met verschillende meningen -Ik neem verantwoordelijkheid voor de groep -Ik herken groepsdruk en kan weerstand bieden hiertegen → kinderen leren om niet zomaar mee te doen met de 'pestvogel', maar autonoom te kiezen voor de 'witte pet', ook als dat spannend is. Kinderen leren reflecteren op wat een goede vriend is → ze leren dat een goede vriend te vertrouwen is (witte pet) en dat die persoon je niet dwingt om vervelende dingen te doen.	Kanjer/Gouden en zilveren weken Werkboek Max en de woonboot of Max en de zwerver, werkboek deel 1, digibordplaten bij het knieboek en de werkboeken. Digibordmateriaal startweek en week tegen pesten. Themalessen.

Leerjaar 7–8

Wat?	Hoe?
Er wordt gewerkt aan een positieve groepsvorming d.m.v. de doelstellingen: -Ik denk kritisch na over mijn gedrag → de kinderen krijgen een dieper inzicht in het pettenkwadrant (combinatie van petten). Kinderen leren dat je humor mag hebben (rode pet), mits je basis te vertrouwen is (witte pet). -Ik toon respect voor andere standpunten -Ik draag actief bij aan een positieve groep -Ik spreek anderen aan op gedrag	Kanjer/Gouden en zilveren weken Werkboek deel 2 en 3, digibordbegeleiding, digibordmateriaal startweek en week tegen pesten, leskaarten, themalessen
Er wordt gewerkt aan een positieve groepsvorming d.m.v. de doelstellingen: -Sociale veiligheid creëren: Kinderen en leerkrachten waarborgen een omgeving waarin zij zich gezien, gehoord en veilig voelen om zichzelf te zijn. -Verbinding en empathie vergroten: Kinderen en leerkrachten verbeteren de verbinding onderling door het begrip voor elkaar te versterken. -Zelfreflectie en bewustwording stimuleren: Kinderen ervaren wat hun eigen verbale en fysieke uitingen met henzelf en met de ander doen. -Autonomie en eigenaarschap bevorderen: Kinderen leren nadenken over waarom ze bepaald gedrag vertonen, in plaats van te reageren op de automatische piloot.	Dramataal

Curriculum Burgerschap – kerndoel 20 (samenleven in democratische rechtsstaat)

Leerjaar 1–2

Wat?	Hoe?
Kinderen maken kennis met verschillende religies. Kinderen leren of ze het wel/niet eens zijn met een mening en leren te luisteren naar de mening van een ander.	Kleuteruniversiteit thema's: Op wereldreis, Kriebelbeestjes, Grote uitvindingen, Bouwen met Sam, Sint, De astronaut, Dinosaurussen en Pasen/Lente.
Kinderen ontdekken dat kinderen verschillend zijn. -Kinderen leren dat gedrag een keuze is en dat je hier invloed op hebt; -Kinderen leren de personages en gedragingen van de verschillende petten (her)kennen. -Kinderen leren de basisemoties (blij, verdrietig, boos en bang) bij zichzelf en bij de ander te (her)kennen en benoemen.	Kanjer Knieboek Max en het dorpje Kleine kanjerverhaaltjes

Leerjaar 3–4

Wat?	Hoe?
Kinderen leren om te gaan met verschillen (2A, 3A, 3B, 4B); -Kinderen leren over typisch Nederlandse tradities en de achtergrond hiervan. -Kinderen leren benoemen wat bij hen thuis belangrijke tradities, vieringen en rituelen zijn. -Kinderen leren hun eigen gezinssituatie en thuiscultuur te vergelijken met die van een ander. -Kinderen leren belangstelling te hebben voor elkaars verschillen. Kinderen leren over democratisch handelen (1B); -Kinderen leren over regels en afspraken die gelden op school en welke consequenties het kan hebben als je regels overtreedt. -Kinderen leren woorden te geven aan wat ze denken, doen, willen en willen worden. -Kinderen leren luisteren naar meningen van anderen (en leren dit wetenschappelijk te onderbouwen)	Blink Wereld geïntegreerd Thema 2A, 3A, 5A, 1B, 3B, 4B
Kinderen leren om met respect en vanuit gelijkwaardigheid om te gaan met anderen → ze leren het verschil tussen plagen en pesten begrijpen. Kinderen leren hoe ze zichzelf voor moeten stellen → ze leren hoe je iemand aankijkt, een hand geeft en jezelf op een stevige, vriendelijke manier presenteert middels de Kanjerhouding.	Kanjer Knieboek Max en de Vogel groep 3 en groep 4 met werkboek en digibordplaten Digibordmateriaal startweek en week tegen pesten

Curriculum Burgerschap – kerndoel 20 (samenleven in democratische rechtsstaat)

Leerjaar 5–6

Wat?	Hoe?
De kinderen leren om te gaan met verschillen (1A, 2A, 3A, 5A, 1B, 3B, 5B); -Kinderen leren zich inleven in de situatie van anderen en leren emoties (h)erkennen bij zichzelf en anderen. -Kinderen leren dat er verschillende culturen zijn en leren wat een multiculturele samenleving betekent. -Kinderen leren over verschillen tussen steden en dorpen. De kinderen leren over democratisch handelen (2A, 4A, 1B, 3B); -Kinderen leren over het ontstaan van Nederland en wie er over Nederland regeerde in de 16e eeuw. -Kinderen leren over verschillende culturen, godsdiensten en feesten. -Kinderen leren een standpunt innemen over de invloed van het verbouwen van voedsel en de vleesindustrie op natuur en mens. -Kinderen leren over verschillen in uiterlijke kenmerken tussen mensen en hoe dit invloed heeft op het leven van zichzelf en anderen in de wereld. -Kinderen leren verschillende vormen van (media)boodschappen herkennen en leren nadenken over welke invloed nieuwe manieren van communicatie hebben op ons leven. Kinderen leren bevindingen en standpunten uit te wisselen met klasgenoten.	Blink wereld geïntegreerd Thema 1A, 2A, 3A, 5A, 1B, 3B, 5B
Kinderen leren over vrijheid, gelijkheid en verantwoordelijkheid. Kinderen leren om respectvol om te gaan met verschillen. Kinderen leren complexere groepsoopdracht uit te voeren waarbij overleg, luisteren naar elkaars ideeën en het verdelen van taken centraal staan.	Kanjer Werkboek Max en de woonboot of Max en de zwerver, werkboek deel 1, digibordplaten bij het knieboek en de werkboeken. Digibordmateriaal startweek en week tegen pesten. Themalessen.

Leerjaar 7–8

Wat?	Hoe?
De kinderen leren over democratisch handelen (1A, 2A, 4A, 1B, 4B); -Kinderen leren over macht en invloed aan de hand van verschillende machthebbers in de wereld. Aan de hand van de Holocaust leren ze wat buitenwersteling van de rechtstaat kan betekenen. -Kinderen leren hun eigen wensen en opvattingen verwoorden naar anderen. -Kinderen leren over gezagsdragers, politieke instituties, wetten en de samenwerking van de EU. -Kinderen leren over verschillende eetgewoontes en leren om hier hun mening over te vormen. -Kinderen leren over het ontstaan van de democratie en de ontwikkeling van kiesrecht in Nederland. -Kinderen leren over macht en gezag en de invloed van koning Willem II. -Kinderen leren over de basiswaarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit van de democratische rechtsstaat en de totstandkoming van regels in Nederland en Europa. De kinderen leren omgaan met conflicten (2A, 3B, 4B); -Kinderen leren dat anderen iets anders kunnen willen, maar dat dit niet tot een conflict hoeft te leiden. Ze leren hoe ze besluitvormingsprocessen op vreedzame wijze kunnen beïnvloeden. -Kinderen leren over nieuwe vormen van communicatie en de invloed van internet en massamedia. Ze leren over welk gedrag wel/niet kan online en in de echte wereld. -Kinderen leren over conflicten van vroeger en nu op mondiale schaal. Ze leren welke conflictsituaties een oorlog kunnen veroorzaken. -Kinderen bedenken en pitchen (mede middels de Kindervredesraad) oplossingen voor een (werelds) conflict. Ze leren hoe het is om het met elkaar eens te zijn of om concessies te doen. De kinderen leren om te gaan met verschillen (3A, 5A, 1B); -Kinderen leren over migratie en emigratie. Ze leren zich in te leven in het leven van een vluchteling en kunnen diens culturen vergelijken met hun eigen leefomgeving en cultuur. -Kinderen leren over de verschillen en overeenkomsten tussen gewoontes en gebruiken in verschillende landen. -Kinderen leren over de verschillen tussen arm en rijk. -Kinderen leren over ongelijkheid en discriminatie en hoe ze hiermee om kunnen gaan.	Blink wereld geïntegreerd Thema 1A, 2A, 3A, 4A, 5A, 1B, 3B, 4B,
Kinderen leren actief te participeren. Kinderen leren om te gaan met de straatcultuur → ze herkennen stoer, respectloos gedrag dat online of op straat gebruikt wordt. Ze leren hiermee omgaan en leren hoe je hierin verstandige keuzes kunt maken. Kinderen leren over identiteit en diversiteit → ze leren in digibordmodules over jezelf durven zijn, seksualiteit en respect hebben voor mensen die anders zijn.	Kanjer/Gouden weken Werkboek deel 2 en 3, digibordbegeleiding, digibordmateriaal startweek en week tegen pesten, leskaarten, themalessen

Leerjaar 1–2

Wat?	Hoe?
Kinderen leren met zorg om te gaan met het milieu.	Kleuteruniversiteit thema's: Op wereldreis, Kriebelbeestjes, Grote uitvindingen, Bouwen met Sam, Sint, De astronaut, Dinosaurussen en Pasen/Lente.
Kinderen leren om anderen te helpen. Kinderen leren om met anderen te delen.	Kanjer Knieboek Max en het dorpje Kleine kanjerverhaaltjes

Leerjaar 3–4

Wat?	Hoe?
De kinderen leren maatschappelijk verantwoord handelen (1A,3A,4A,2B); -Kinderen leren over de invloed van technologie op henzelf en hun eigen leefomgeving. Ze verkennen de veranderingen die zij door technologische ontwikkelingen zelf teweeg kunnen brengen in hun eigen leefomgeving, nu en straks. -Kinderen leren nadenken over wat ze belangrijk vinden aan hun eigen woon -en leefomgeving en wat anderen belangrijk vinden. -Kinderen leren over de invloed van technologie op henzelf en op hun leefomgeving. -Kinderen leren over verschillende klimaten en leren over de gevolgen hiervan voor de leefomstandigheden van mensen, dieren en planten. -De kinderen leren dat het belangrijk is om zorgt te dragen voor de natuur en onderzoeken hoe zij zelf een geschikte leefomgeving kunnen maken voor kleine beestjes.	Blink wereld geïntegreerd Thema 1A, 3A, 4A, 2B, 5B
De kinderen leren samen te werken aan een gezamenlijk doel.	Kanjer Knieboek Max en de Vogel groep 3 en groep 4 met werkboek en digibordplaten Digibordmateriaal startweek en week tegen pesten

Leerjaar 5–6

Wat?	Hoe?
De kinderen leren maatschappelijk verantwoord handelen (1A, 3A, 4A, 2B, 4B). -Kinderen onderzoeken verschillende aardse extremen en leren over de gevolgen hiervan voor mens en natuur. -Kinderen leren over de problemen die kunnen ontstaan in een stad en welke oplossingen zij kunnen bedenken voor deze problemen, ook voor de toekomst. -Kinderen leren wat zij zelf belangrijk vinden aan hun toekomstige leefomgeving. -Kinderen leren over de invloed van technologie op henzelf en op hun leefomgeving. -Kinderen leren over de omgang met de natuur en over diens relatie met mensen en dieren. -Kinderen leren over klimaatverandering, de gevolgen en oplossingen daarvan voor mens, dier en natuur. -Kinderen leren over de gevolgen van fabrieken voor mens en natuur. Daarnaast leren ze over hun eigen ecologische voetdruk, duurzaamheid en afval.	Blink wereld geïntegreerd Thema 1A, 3A, 4A, 2B, 3B, 4B, 5B
Kinderen leren om mee te praten en te beslissen → de klas bespreekt a.d.h.v. herkenbare situaties hoe je ervoor kunt zorgen dat je weerstand biedt tegen groepsdruk en de meelopers (rode petten) stopt → kinderen leren de ander te vertrouwen door de oefening ‘De vertrouwensval’.	Kanjer Werkboek Max en de woonboot of Max en de zwerver, werkboek deel 1, digibordplaten bij het knieboek en de werkboeken. Digibordmateriaal startweek en week tegen pesten. Themalessen.
De Dag Vandaag maakt het voor onze leerkrachten mogelijk om vanuit actualiteiten het gesprek aan te gaan met de kinderen over maatschappelijke thema's zoals mediawijsheid, vrijheid, democratie, duurzaamheid en kinderrechten. Naast het gesprek wordt er waar passend ook gekozen voor een verwerkingsopdracht vanuit de aangeboden leermiddelen.	De dag vandaag Dagelijkse lessen

Leerjaar 7–8

Wat?	Hoe?
De kinderen leren maatschappelijk verantwoord handelen (5A, 2B, 5B); -Kinderen leren over globalisering en de gevolgen daarvan. -Kinderen leren over hun eigen leefomgeving, biodiversiteit en de voedselketen. Hierbij worden de termen leven en dood besproken. -Kinderen leren over duurzaamheid, duurzame ontwerpen, recyclen en consuminderen. -Kinderen onderzoeken zelf mogelijke oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken en leren zelf een duurzaam product maken.	Blink wereld geïntegreerd Thema 2A, 5A, 2B, 3B, 5B
Kinderen leren een bijdrage te leveren aan de gemeenschap → kinderen bespreken complexe situaties (bijvoorbeeld: verraad je je vriend als hij iets gestolen heeft?) Kinderen leren gesprekken voeren over actuele thema's → ze leren reflecteren op complexe morele dilemma's en online gedrag m.b.v. de oefening ‘Het pettenkwadrant op de vloer’.	Kanjer/Gouden weken Werkboek deel 2 en 3, digibordbegeleiding, digibordmateriaal startweek en week tegen pesten, leskaarten, themalessen
De Dag Vandaag maakt het voor onze leerkrachten mogelijk om vanuit actualiteiten het gesprek aan te gaan met de kinderen over maatschappelijke thema's zoals mediawijsheid, vrijheid, democratie, duurzaamheid en kinderrechten. Naast het gesprek wordt er waar passend ook gekozen voor een verwerkingsopdracht vanuit de aangeboden leermiddelen.	De dag vandaag Dagelijkse lessen